

Antona Kūkoja biogrāfija

Antons Kūkojs (Ontons Kūkojs) – rakstnieks, stāstnieks, publicists, mākslinieks, aktieris un režisors, pedagogs, Latgales kultūras darbinieks un folkloras kustības ierosinātājs.

Dzimis 1940. g. 23. decembrī Ludzas apriņķa Nautrēnu pagasta Rudukos lauku kalēja Franča Kūkoja un viņa sievas Helēnas ģimenē.

1955. g. skolas avīzē parādās A. Kūkoja pirmās publikācijas.

1958. g. absolvē Nautrēnu vidusskolu. Skolas gados A. Kūkoja tieksmi uz mākslu sekmē zīmēšanas pasniedzējs J. Unda.

1958. g. A. Kūkojs ar saviem akvareļiem piedalās Latgales Kultūras nedēļas norisēm veltītajā izstādē Kārsavas kultūras namā.

1959. g. sāk strādāt Nautrēnu vidusskolā par laborantu, vēlāk par zīmēšanas skolotāju.

1959. g. – Latgales Dziesmu svētku izstāde Daugavpilī. Seko izstāde Latvijas Mākslas akadēmijā Rīgā, tad kopā ar J. Undu un P. Gleizdānu Ludzā un Preiļos.

1959. g. publikācijas laikrakstā “Padomju Kārsava”.

1960. – 1962. g. mācās Rīgas Lietišķās mākslas vidusskolas Rēzeknes filiālē. 60. un 70. g. gleznotās dabas studijas akvareļu tehnikā un “ala prima” metodē piesaista ar savu profesionalitāti.

1960. – 1965. g. paralēli mācībām strādā par zīmēšanas un mākslas vēstures skolotāju Rēzeknes internātskolā un Rēzeknes 1. vidusskolā.

1962. g. – 1964. g. studē Latvijas Mākslas akadēmijā.

1963. g. A. Kūkojs organizē Rogovkas kultūras nedēļu.

1965. – 1980. g. A. Kūkojs ir Rēzeknes Tautas teātra dekorators un uzvedumu daļas vadītājs. Palaikam darbojas arī kā režisors, aktieris un scenārists. Teātra laikos tiek darinātas neskaitāmas dekorācijas Rēzeknes Tautas teātra izrādēm, vairākas A. Kūkoja dekorācijas veidotas gleznu līmenī. Bijis viesdekorators teātros Alūksnē, Jēkabpilī, Daugavpilī.

1967. g. profesionālā līmenī sarīko personālizstādes Rēzeknē un Nautrēnos.

1968. g. uzraksta lugu “Kāzas Latgalē”, taču cenzūra darbu noraida – tajā neesot sociālā aspekta. (Pēc četriem gadiem autors to pārstrādā un Kultūras ministrija atzīst, ka šis uzvedums jāveido republikas mērogā.)

1968. g. kā mākslinieks uzaicināts J. Raiņa Jasmuižas muzejā izveidot Raiņa “Mana jaunu dienu zeme” kompozīciju.

1969. g. 9. janvārī pirmā publikācija – dzejoļu kopa Rēzeknes rajona un pilsētas laikrakstā “Znamja Truda”.
1970. g., iestudējot V. Jeržova lugu “Lakstīgalu nakts”, debitē kā režisors. Arī paša gatavotās dekorācijas gūst gan speciālistu, gan sabiedrības augstāko novērtējumu.
1970. g. sakarā ar Latgales pirmā dzejnieka, zemnieku tiesību aizstāvja P. Miglinīka 120. dzimšanas dienu izveido skatuves kompozīciju, kas vēlāk pārtop lugā “Troks voi no Rogovkas”.
20. gs. 70. gados saraksta lugas “Troks voi nu Rogovkas” un “Kuozas Latgolā”, kuras pats iestudē Rēzeknes Tautas teātrī ar paša veidotajām dekorācijām.
1974. g. savā režijā iestudē Latgales atmodas dziesminiekam P. Miglinīkam veltītu lugu “Maņ pateik byut kūpā ar bruolim un muosom”.
1974. g. pirmā vērienīgākā Latvijas folkloras uzveduma “Kāzas Latgalē” idejas autors un scenogrāfs.
1978. g. uzvedums “Uzvilkšim baltus kreklus” izpelnās bronzas medaļu Maskavā. A. Kūkojs – scenārists un dekorators.
1979. g. loma kinofilmā “Trīs minūšu lidojums”.
1979. g. iznāk dzejoļu krājums “Māla vezums”, kurš pārstāv Latgali Rīgas Mazās ģildes zālē.
1980. – 1991. g. strādā Rēzeknes novadpētniecības un mākslas muzejā par mākslinieku.
20. gs. 80. g. iekārto Latgales keramikas ekspozīciju J. Raiņa memoriālajā muzejā Jasmuižā.
1982. g. iznāk dzejoļu krājums “Vāraunieks” ar A. Paulānam veltīto poēmu “Septiņi hektāri svečturu”.
1983. g. veido scenāriju TV filmai “Rūto saule, rūto bite”.
1985. g. iznāk grāmata “Septiņkalne”, kas veltīta Rēzeknes septiņsimt gadu jubilejai.
1986. – 1991. g. vada A. Paulāna Tautas lietišķās mākslas studiju. Studijas dalībnieki rīko izstādes un skates Krievijā, Lietuvā, Baltkrievijā.
- Kopš 1987. g. – Ludzas literātu apvienības biedrs.
1990. g. veido scenāriju TV filmai “Mālā viss mūžs”.
1991. g. iznāk dzejas krājums “Sovā saimē”, kas ir pirmā grāmata pēc 1959. g. iesāktā neoficiālā drukas aizlieguma latgaliešiem.

1991. – 2000. g. J. Soikāna Ludzas mākslas skolas direktors.

1991. g. Kazača loma režisora J. Streiča filmā “Cilvēka bērns”. (Viens A. Kūkoja audzēknis uz jautājumu, kas vislabāk filmā paticis, savulaik atbildējis: “Kā skolotājs Kūkojs iekrita upē.”)

Kopš 1991. g. – Latvijas Rakstnieku savienības biedrs.

1991. g. Ludzas literārās apvienības rakstu krājumā “Saule izkopts kātā” publicē stāstu kopu.

1993 – 1999. g. Ludzas rajona bērnu un jauniešu centra literārās jaunrades kluba “Dzejupīte” literārais konsultants.

1993. g. pēc krietna pārtraukuma atsāk mākslinieka gaitas. Pasteļi ataino Latgales dabu un ievērojamas vietas, vēsturiskus objektus un personības.

1994. g. Latgales Kultūrvēstures muzejā sarīko posteļgleznu personālizstādi kopā ar I. Laganovsku.

1995. g. izdots, mākslinieces I. Laganovskas ilustrētais krājums “Mīlesteiba, Lelais Līpu kolns” – spēcīgākais mīlestības dzejoļu krājums latgaliešu dzejā.

1995. g. Ludzā tiek atklāta gleznu izstāde “Jūrdža zeme”, kura 1996. gadā aizceļo uz Rēzeknes Augstskolu.

1996. g. kopā ar saviem skolēniem Rīgā izveido prezentāciju “Latgale – saules galdauts”. Kārsavas 1. vidusskolā notiek autoram nozīmīgākā izstāde – “Pretei pavasarim”.

1996. g. “Antons Kūkojs dzejo un glezno” – posteļa gleznu un dzejas izstāde Jasmuižā.

1997. g. iznāk dzejoļu krājums “Oka” ar paša autora gleznu reprodukcijām.

1997. g. Latgales kultūrvēstures muzejā tiek atklāta divu mākslinieku izstāde – Ērika Kudļa svečturi un Antona gleznas maigos posteļtoņos.

1997. g. sakārto Ludzas rajona bērnu un jaunatnes centra literārā kluba “Dzejupīte” stāstu, pasaku, dzejoļu un tēlojumu grāmatu “Vēl tikai lāsītes” ar Ludzas mākslas skolas audzēkņu zīmējumiem.

1997. g. kopā ar palīgiem Starptautiskajā bērnu aizsardzības dienā organizē skolu jaunatnes radošo festivālu “Saules lietus Latgalē”, kurš aptver vizuālo mākslu, literatūru, mūziku, teātri un dejas jaunradi.

1997. g. Rīgā muzejā tiek atklāta J. Soikāna Ludzas mākslas skolas audzēkņu, pedagogu un direktora A. Kūkoja izstāde “Latgale, tu saules galdauts”.

1998. g. Dzejas dienās Rīgā pie Raiņa pieminekļa klātesošos uzrunā kā savas dzimtās puses sūtnis un Nautrēnu pagasta pārstāvis.
1998. g. Preiļos tiek atklāta P. Čerņavskim un citiem Latgales podniekiem veltīta A. Kūkoja gleznu izstāde.
1998. g. tiek atklāts memoriālais piemiņas ansamblis Garbaru mežā. Projekta autors – A. Kūkojs.
1999. g. Rēzeknes Augstskolas jauno literātu kopkrājuma “Emociju šķēres” “krusttēvs”.
1999. g. iznāk dzejoļu krājums “Klēpis” ar apakšvirsrakstu “Sensuālas spēles dzejā un gleznās gadu tūkstošu mijā”.
1999. g. iznāk veltījumu grāmata Ludzai un Ludzas rajonam “Rītu puse”.
2000. g. Valentīna dienas svinībās Kārsavas Tautas namā notiek grāmatas “Klēpis” prezentācija.
2000. g. A. Kūkoja dzeja pārtop režisores M. Zaļaiskalns teātra uzvedumā “Klēpis”.
2000. g. iznāk prozas krājums “Laiks katram iezīmēties”, kurā ietverti tēlojumi, stāsti, esejas.
2000. g. tradicionālajos Rēzeknes pilsētas svētkos attēlo personāžu Brēmu – spilgtu, kustīgu un visur esošu.
2000. g. Rīgas Latviešu biedrības namā notikušā kultūrvēsturiskā pasākuma “Gaismas saucēji” idejas autors. (Tajā tika svinētas divas nozīmīgas 150. jubilejas – Vidzemes dzejniekam Auseklim un latgalietim P. Miglinīkam.)
2000. g. Rīgā, Rakstnieku savienības telpās, literārajā vakarā “Pil vasks rūsganās sūnās...” trīs latgaliešu dzejnieki no Rogovkas – A. Kūkojs, A. Rancāne, P. Jurciņš – runā un dzejo latviski un latgaliski.
2001. g. tiek apbalvots ar IV šķiras Triju Zvaigžņu ordeni.
2002. g. Daugavpils Latgaliešu biedrība Latviešu kultūras centrā rīko atvēršanas svētkus divām Latgalei un Ludzai veltītām grāmatām – A. Kūkoja dzejas krājumam “Sāta” un Ludzas dzejas izlasei “Dzeja Ludzai”.
2002. g. pēc A. Kūkoja projekta tiek ierīkota piemiņas vieta Dekteru sādžas cilvēkiem, kuru darbošanās sabiedrības labā guvusi atzinību plašā apkaimē.
2002. g. pēc A. Kūkoja projekta tiek atklāta piemiņas zīme keramiķim J. Rudukam.
2002. g. mākslas dienu ietvaros sarīko gleznu izstādi Preiļos.

2002. g. iznāk dzejoļu krājums “Sāta” A. Kūkoja dzimtajā izloksnē. Grāmata ilustrēta ar paša autora pastelgleznu reprodukcijām un daudzviet prezentēta.

2003. g. iznāk 1970. – 2002. g. lirikas izlase “Kur ņemies, spēks” ar A. Kūkoja izlolotās J. Soikāna Ludzas mākslas skolas sakrālās ievirzes audzēkņu zīmējumiem. Grāmatas vāka autore – skolas absolvente G. Romāne, kura izteiksmīgi attēlojusi dzejnieka dvēseles spēku.

2003. g. laikraksta “Vietējā” telpās tiek atklāta A. Kūkoja gleznu izstāde “ Viss tepat uz vietas”.

2003. g. Rēzeknes Augstskolā 10 gadu jubilejas svinību ietvaros tiek atklāta A. Kūkoja gleznu izstāde “Veltījumi gaišākajiem prātiem”.

2003. g. Latgales Kultūrvēstures muzejā tiek atklāta akvareļu izstāde no cikla “Rupaiņa zeme”. Pēc mākslinieka teiktā – cikls ir tapis kā dāvinājums Bērzgales muzejam.

2005. g. Latgales Kultūras centra izdevniecība izdod grāmatu “Mūžs Latgales kultūrā. Abpusapputeksnēšanās”, kurā A. Kūkojs vēl pats paspēj uzrakstīt ne tikai par savu mūža devumu kultūras jomā, bet arī par novadu un tā garīgumu. Grāmata atspoguļo kultūras norises Latgalē un stāsta par autora dzīvē sastaptajām personībām.

2006. g. saņem apbalvojumu “Nautrēnu pagasta goda pilsonis” par Nautrēnu pagasta dabas, vēstures un cilvēka kolorīto iedzīvināšanu dzejā, prozā, teātrī, gleznās, projektos, kultūrvēsturiskos objektos un novadnieku piemiņas zīmēs.

2006. g. saņem Lielo folkloras balvu par mūža ieguldījumu Latgales kultūrvērtību saglabāšanā un popularizēšanā.

2007. g. 18. aprīlī Antons Kūkojs aiziet mūžībā. Apglabāts Desetnieku kapsētas kalnā, kur jau atdusas Latgales dēli P. Miglinīks, A. Jurdžs, draugs un dzejnieks P. Jurciņš.

2011. g. par A. Kūkoju uzņemta dokumentālā filma “Izdzeivuot pīdereību”, režisors Voldemārs Ivdris.

2012. g. 8. augustā Rēzeknē trešā Pasaules latgaliešu saieta laikā pie Latgales Kultūrvēstures muzeja tiek atklāts piemineklis Antonam Kūkojam.

Antona Kūkoja spēka avoti:

“Saskaitīju, – sanāca pieci. Mana dzimtene – Latgali saprast gribu, tās prieku kā dzīparu jostu aužamās stellēs likt. Mani dzemdinātāji – tēvs un māte. Mīlestība – paša Dieva lielais dāvinājums. Mūsu stiprie Latgales ļaudis – kā Paulāns, kā Miglinīks, Jurdžs, Pujāts, Soikāns, Klīdzējs, Voguls, kaimiņi Dauksti, Gailums... Un, protams, arī debesīs atrodas viens, ko daudzi sauc – Dieviņš, citi – ģeomagnētiskais starojums. Tas, kas mums nolīcis iet savu gaitu un uztur visu lietu kārtību.” // Ieva: 2003. Nr.41., 12.-13.lpp.

“Ruduku zēnam bija daudz talantu. Viņš auga un īsti nezināja, kur šīs savas spējas lietā likt. Viņam gribējās dziedāt kā cīrulim un vaidēt kā ķīvītei. Viņš pakampa māla

piku un grasījās no tās taisīt velnus un raganas. Un, kad pacēla acis pret apvārsni, kur kalna galā līgojās balti bērzi, gribējās šo ainavu uzzīmēt uz papīra. Kad viņa rokās iekrita pirmās grāmatas, viņš lasīja aizgūtnēm. Čukstēja līdz rakstītiem vārdiem. Un pats meklēja savus, lai varētu izteikt skumjas un prieku, kas reizēm ieskanējās ciema talkās un godos.” (A. Vējāns) // Latvijas Jaunatne: 1990.- 20 dec.